

G R

Yurtta lık e itimi dersi, ö rencilere yurtta lık alanı için çok önemli olan bazı esas kavram ve içeriklerin tanınmalarını sa lar. Bu derse ait plan ve program hazırlanırken, önceki sınıflarda bu e itim dersinden elde edilenler gözönünde bulundurulmu tur. Ancak bu durumda bu ya taki çocuklarda ergenlik ça ı denen yeni bir ya am döneminde önemi unutulmamalıdır. Bu yeni ya am döneminde çocuklarda gözlenen fiziki ve psikik de i meler yanı sıra, aile ve toplumdaki davranı larında da önemli de i meler gözlenmeye ba lar. Bu derse ait malzeme, bir taraftan ya , di er taraftan da davranı ve sorumluluk ile ya am için de erli olan bilgi, yetenek ve beceriler arasındaki çok önemli ba ları ortaya koyar. Bu ya taki çocuklar arasında sosyal ba ların geni lemesi, toplumsal kanunların tanınması ve uygulanması gere ini oldu u gibi, onların haklarının, kültürel de erlerinin, ya am çevresinin ve insanlık sorumlulu unun kurulmasını sa lar.

HEDEFLER

- Çocuklarda özgüven, bireysel ve sosyal sorumluluk duygularını geli tirilmesi.
- Çocuklarda etkin bir yurtta lık seferberli i ve demokratik bir ya am do rultusundaki sorumluluk duygularını geli tirilmesi.
- Çocukların imdiki ve gelecek ya amlarında bireysel, sa lık ve sosyal boyutlara ba lı yararlı ve uygun kararlar almakta ve seçme kabiliyetlerinin geli tirilmesi.
- İnsanlık soykır ını nı hiçbir eklini kabul etmemek ve ona kar ı gelmek ere iyle, toplumsal kanunları n, insan hakları nı n ve çocuk hakları nı n, alı kanlı kları nı n kurulmasını kavrayabilmek.
- Çocukları n, insani ve kültürel farklı lı kları tanı yıp saygı göstermeleri için yeti tirilmeleri ve ya am ile dünya arasındaki ba ı mlı lı ı de erlendirip kavrayabilmeleri.

- Ortamların de ğ i ti ine dair bilgilenmeleri ve ya am çevresinin korunması na dair al ı kanlı kları nolu turulması .

ÇER KLER NPROGRAMDA ILIMI

Yurtta lı k E itimi 37 e itim dersi sayesinde gerçekte tirilir.

B REYSEL GEL ME VE K ML K .....(9 saat)

YÖNET M VE YURTTA LIK .....(8 saat)

HAKLAR VE SORUMLULUKLAR..... (10 saat)

KÜLTÜR ..... (10 saat)

B REYSEL GEL ME VE K ML K

Genel amaçlar

Ö renci:

- Ergenlik ça ı dönemindeki fizyolojik ve psi ik de ğ i meleri kavrayabilmesi ve ya adı ı ortama ait kural ve normlara göre, kendi davranı ları nı uyumla tırması
- Arkada ları yla ve ya adı ı ortamla devamlı lık içeren ili kiler kurması ve onları koruması
- Kendi sa lı ı nı korumayı bilmesi ve kendi davranı ları yla ba kası nı n da sa lı ı nı ihlal etmemesi.

Özel amaçlar

Ö renci:

- Ba kaları yla ba ları n olması gerekti ine bilinçle mesi ve arkadaş ları yla arkadaş lık yapma gere ini bilmesi
- Kendi ya ıt grupları yla arkadaş lı ı n oldu u gibi, farklı cinsiyetler ve de ğ i ik sosyal ve kültürel ahı slarla arkadaş lı ı n özelli ini fark edebilmeyi kavrayabilmesi
- Ba kaları yla olan ba lı lık ve arkadaş lıkta ilgi ve iyi davranı ın uygulanması
- Tütün (sigara), alkol, esrar v.b. gibi ba ı mlı lık yaratan ve sa lı ı ihlal eden de ğ i ik maddelerin kullanı mı ndan korunması .

Ders içerikleri

Bu kategorinin ders içerikleri u birimler altı nda incelenecektir:

- ahsi kimlik
- Grup kimli i
- Fiziki ve duygusal de i meler
- Sosyal de i meler
- Fiziki ve zihni sa lı k
- nsan davranı ları ve sa lı k

Davranı lar

Ö renci:

- Ergenlik ça ı na ait önemli olan fizyolojik ve duygusal de i k-likleri aç ı klar ve analiz eder, ayrı ca aile, okul, topluluk ve toplumdaki davranı a dair kural ve normları uygular.
- ahsi kimli in ahsi geli meyle ve ayrı ca da ya amla ve aile ile topluluktaki etkinliklerle çok sı k ı ba lı oldu unu aç ı klar. Ba ka-ları ndan farklı oldu unu gösteren yetenek ve becerilerini kullanır.
- ahsi (bireysel) ve grup kimli inin geli mesinde sosyal ba ları n ekil ve fonksiyonları nı , onları n önemini aç ı klar ve analiz eder.
- Grup ya da kolektif sorumluluklardan ahsi (bireysel) sorumlu-lukları fark eder.
- Sa lı klı bir ya am için art olarak sa lı ı n korunmasına dair alı -kanlı klar kurar.
- Ça da toplumdaki olumsuz davranı ları belirler ve bu tür davra-nı ları n toplumdaki neden ve sonuçları nı analiz eder.

YÖNET M VE YURTTA LIK

Genel amaçlar

Ö renci:

- De i ik yönetim ekillerini bilmesi ve demokratik yönetimin önemini kavraması
- u kavramları tanı r: kanun, anayasa, kanun sistemi v.b.
- Yerel topluluktaki de i ik sosyal e itsizlikler konusunda bilinçle -mesi ve u konularda tartı ma yürütebilir: fakirlik, maddi ihtiyaç-lar, önyargı lar, soykırı mı n de i ik ekillerini v.b.

- Bir ülkedeki tüm yurttaşlar için, kanun eyletili i gereklili i konusunda bilinçli olur

Özel amaçlar

Ö renci:

- Grupta ve topluluktaki ili kilerin düzenlenmesi için, kural ve kanun normları n rolünü kavrayabilir ve demokratik kararları n alı nması nda katkı da bulunabilir
- Kararlar alabilir, sorunları çözebilir ve de i ik sosyal durumlarda uygun etkinliklerde bulunabilir.
- Kanunları ve toplumdaki davranı nı normlara saygı gösterebilir

Ders içeri i

Bu kategorinin ders içerikleri u bütünlükler sayesinde incelenecektir:

- Kanun nedir?
- Kanun çe itleri ve fonksiyonları
- Anayasa
- Kanunları n hazı rlanması ve çı karılması
- Adliye organları
- Kanun sistemleri ve çe itleri
- Totaliter ve demokratik devletlerde kanunlar

Davranı lar

- Ö renci, yönetimin de i ik ekil ve düzeylerini oldu u gibi, toplumun tüm düzeylerindeki demokratik fonksiyonel bir yönetim konusunda yardımcı olabilmek için, yurttaşlık sorumlulu unu açıklar.
- Ö renci, kanunları n, kuralları n, geleneklerin ve göreneklerin ne oldu unu açıklar. Ardı ndan, kanunları n çe itleri hangileridir, anayasa nedir v.b.
- Ö renci, kanunları n çı karılı ş sürecini ve kanun koyucunun düzeyini betimler, kanunları n ihlal edilme sonuçlarını analiz eder ve kanunları n saygı gösterilmemesini cezalandı ran sorumlu organları belirler.

- Ö renci, de i ik kanun sistemlerini betimler ve analiz eder, Totaliter ve demokratik toplumlardaki kanun özelliklerini kı yaslar.
- Ö renci, kendinin kanun hakkı nı n ihlali ya da herhangi bir soykırı rı mı durumunda yetkili ahı s ve organlar kar ı sı nda hakkı nı savunur ve fikrini sunar.

HAKLAR VE SORUMLULUKLAR

Genel amaçlar

Ö renci:

- Hakkı n ve sorumlulu un ne oldu unu kavrayabilmeli
- Kendi hak ve sorumlulukları konusunda bilinçli olmalı
- Kendi hakları nı kanuni bir ekilde koruma durumunda olmalı ve di erlerinin hakları na saygı gösterebilmeli
- Kendisinde sorumluluk duygusunu dener
- u konuları belirleyebilmeli: yurttı ları n, yetkililerin, tüketicilerin hak ve sorumlulukları .

Özel amaçlar

Ö renci:

- nsan hakları na dair uluslararası sözleşle meleri tanı malı
- Çocuk hakları na dair uluslararası sözleşle meleri tanı malı
- Çocuk hakları nı n korunması yla görevli olan kurulu ları n hangileri oldu unu ve bunlardan hangilerinin Kosova`da faal oldukları nı bilmeli
- Ailede, toplulukta ya da toplumda çocuk hakları nı n olası ihlallerini hatı rlayıp belirleyebilme durumunda olmalı
- Demokratik toplumda, yurttı sorumlulukları nı n neler oldu unu açıklayabilmesi
- Özgürlük ve sorumluluk arasındaki ba ı açıklamayıp bilmeli

Ders içerikleri

Bu kategori ders içerikleri u ba lı klar altı nda incelenecektir:

- nsan hakları nedir?
- nsan hakları na dair uluslararası sözleşle meler
- Çocuk hakları nedir?

- Çocuk haklarına dair uluslararası sözleşmeler
- Soykırım ve önyargılar
- Yurttaşın görev ve sorumlulukları
- Sorumluluk duygusu
- Özgürlük ve sorumluluk

DAVRANILAR

Örenci:

- İnsan ve çocuklara ait esas hakları açıklar
- Toplumda ve toplumda insan haklarını ihlal durumlarını belirler
- Ailede, okulda, toplumda ve toplumda olası çocuk haklarını ihlal durumlarını belirler
- Kosova'da ki insan ve çocuk haklarını korumasıyla görevli derneklerden ve onların çalışmaları sonucularından bahseder.
- İnsan hakları ve çocuk hakları ihlallerine karşı olduğu gibi, cinsiyet, nesil, sosyal, etnik, dini, ırk v.b. esaslar üzere yapılan her çeşit insani soykırımlara karşı gelir.
- Kendi haklarını ihlalleri ya da yetkinlerden veya onların arkadaşlarından yapılabilecek her çeşit soykırımlara karşı hakkını savunur ve fikrini sunar.

KÜLTÜR

Genel amaçlar

Örenci:

- İnsanlık kültürünü oluşturan esas elementleri bilmeli
- İnsani ve kültürel farklılıkları ile insanlar arası, toplumsal gruplar, yaşam çevresi ve genelde dünyadaki baskınlıkları değerlendirip saygı göstermeli.
- Çevrenin kanuni korunması önemini ve doğadaki ekolojik farklılıkları kavrayıp anlayabilmeli

Özel amaçlar

Örenci:

- Kültürel farklılıkların kuruldukları etmenler üzerine belirleme yapabilmeli (cinsiyet, nesil, din, etnik, yöresel v.b.)

- Kùltùrlerarası i birlik ve ileti im gereksinimi ile farklı lı kları n öne-
mini kavrayabilmeli
- Kendi toplulu unda oldu u gibi, di er topluluklardaki de er ve
inançları saygı ile kar ı lamalı
- Ya adı kları ortamlarda ve genelde do ada insanları n ba ları nı ve
ba ı mlı lı kları nı kavrayabilmeli
- Ekolojik bilinç ve davranı a sahip olmalı

Ders içerikleri

Bu kategori ders içerikleri u ba lı klar altı nda incelenecektir:

- Kültürel de erler ve onları n çe itleri
- İnançlar ve çe itleri
- Kültürel farklı lı k nedir?
- Ekolojik farklı lı k nedir?
- Çevrenin yasal korunması

Davranı lar

- Ö renci, bir kùltürün di er bir kùltürden farklı olması nı etkileyen
temel elementlerin neler oldu unu belirler (dil, inanç, folklor,
sanat, ya am sitioni, gelenekler, görenekler v.b.)
- Ö renci, geçmi in ve güncel olan kùltür modellerini kı yaslar ve
topluluk ile toplumda ya anan yeni kùltürel de i meleri belirler.
- Ö renci, ailede, sokakta (yolda), okulda ve toplulukta davranı a
ait kural ve normları uygular.
- Ö renci, kùltürel çok çe itlili i (farklı lı ı) betimler ve analiz eder.
Kùltürel farklı lı kları n saygı ile kar ı lanması nı n öneminin ne
oldu unu açıklar.
- Ö renci, ekolojik çok çe itlili i (farklı lı ı) betimler ve analiz ed-
er. Ekolojik (çevre) farklı lı kları n korunması nı n öneminin ne
oldu unu açıklar.
- Ö renci, çevre korunması na dair kanuni normları uygular

DERSLERARASI İL İK

Altı ncı sı nı mta Yurttta e itimi u derslerle ili kilidir: Ana dili, Yaba-
ncı dil, Tarih, Co rafya, Beden e itimi, Resim, Müzik v.b.

ahsi (bireysel) geli me ve kimlik

Bu kategorinin ele alı nması için derslerarası bir yakla ım gerekir. Fiziki ve psikomotor yeteneklerin ve becerilerin geli tirilmesi anlamı nda beden e itimi, ahsi geli meyi ve kimli i son derece de erli bir ekilde ortaya atabilir. Bu durumda ayrı ca müzik, resim, ana dili bu kategorinin içeri iyle ba lı olan derslerdir. Müzik yapmak, resim çizmek iir yazmak v.b. gibi yeteneklerin geli tirilmesi, ahsi kimlik için çok önemli ve de erli aı lardı r.

Yönetim ve yurtta lı k

Bu kategorinin tarih ve co rafya dersleriyle sı kı ili kisi vardı r. Bu kategorinin szn tam anlamı yla kavranabilmesi için,yönetim ve kanun sistem ekilerinin tarihi geli meye dair bazı aı ları çok önemlidir. Bu durumda ayrı ca, söz bölgesel rgtlemedeki iktidar yönetimine ba lı iken, co rafya dersi de yurtta e itimiyle oldukça yüksek bir seviyede ba ı mlı lı k sa lar.

Haklar ve sorumluluklar

Bu kategorinin daha iyi bir ekilde anla ı labilmesi için, hakları n ve sorumlulukları n tarihi önemi, insan hakları na ve ocuk hakları na ait tanı nmı uluslararası sözle melerin ı karı lması nı etkileyen süreç ve nede nlerin ortaya atı lması da gereklidir. Bu olgu yurtta e itiminin tarihle ba lı olması nı etkiler.

Kültür

Bu kategorinin incelenmesi, yurtta e itiminin ana dili, yabancı dil, tarih, co rafya, resim, müzik, beden e itimi v.b. gibi derslerle sı kı bir ba lı lı ı oldu unu do rular. Ana dilinden elde edilen bilgiler, bunun yan ı sı ra edebiyattan,yabancı bir dil sayesinde ileti im ile gemi te ve imdiki halkları n kültür ve inançları na dair edinilen bilgiler, bu kategorinin ince lenmesinde yurtta e itimine oldukça büyük yardı mlar sunar. Bu duru mda ayrı ca, müzik ve resim sanatları ndaki yetenek ve beceriler, iir sy leme, aktörlük v.b. gibi yetenekler,  renciye kültürün ve onu olu turan bölümü olarak kavrayabilmesini büyük bir ölçüde sa lar.

Ö RET MYÖNTEMVE TEKN KLER

Ders vermenin ve ders ö renmenin metodolojisi yurttta e itimine ait çalı ma konusunda son derece büyük önem ta ır. Ö rencilerde güçlü bir ilerlemeyi geli tirebilmeleri için, ö retmenlerin bir sürü metodlar kullanmaları gerekir - bu ö rencilerin bu ders çerçevesinde gerçekle tirmeleri gerekli olan ödevlere ve içeriklere ba lıdır. Ö retmenin aç klamaları , literatürün okunması , sı nıfta tartışmalar, gruplarda çalı malar, bireysel çalı ma, pratik etkinlikler, internetin kullanılması , sahne etkinlikleri, bütün bası n-yayı n araçları nı n(multimedyaaları n)kullanımı , toplantı , verilerin i lenmesi ve tanı tılması (sunu u) yurttta e itimine dair ders verme ve ders ö renme metodları nı n kutusunu olu turur.

ahsi (bireysel) geli me ve kimlik

Ö retmen, bu kategoriye ait konuları aç klayabilmesi için, insan fizyolojisiyle özellikle de çocuklar ve yeti kinlerin psikolojisiyle u ra an literatürleri kullanması gerekir. Bunun ardı ndan, ö rencilerle yürütülecek ortak konu malarla, bireysel kimli in dayalı oldu u ahsi fiziki, zihinsel ve duygusal özellikler belirlenir. Bu durumda ayrıca, ö rencilerle yürütülecek ortak konu malarla, ö rencinin davranı ları , etkinlikleri, yetenekleri, tutumları v.b. belirlenebilir. Tabii ki bu olgularda ö rencinin ahsi kimli ini olu tururlar. Grup veya kolektif kimlik için önemli olan konular üzere sı nıfta tartışmaları n geli tirilmesi gerekir, mesela: ortak ya -am, ortak tutumlar, etkinlikler, semboller, aramalar v.b.

Bu arada sürdürülecek olan tartışmalar, gözetlemeler, (otokontrol)-gözetlemeler sayesinde, insanı n ahsi geli mesi ve büyüme sürecinin sonucu olarak, fiziki, sosyal ve duygusal de i iklikler kavranabilir (anla ılabilir). Ayrıca somut örneklerin yardımı yla, sigara kullanmak, alkol içmek esrar almak v.b. gibi çe itli kullanı mları n sa lı a zararları aç klanı p gösterilir.

Yönetim ve yurttta lık

Ö retmen, ö rencilere topluma ait kanunun anlamı nı ve önemini aç klamalıdır. Bunun ardı ndan kanunları n aç klamaları nı göstererek ve kanunları n de i ik bölümlerini okumalı mesela: de i ik belgeler, cep defterleri yada E itime ait kanunu, Çevre korunmasına ait kanunu v.b. kanunları içeren küçük bro ürleri. Bunun ardı ndan kanunları n fonksiyonu, kanunları n çı karılması , kanunları n ihlalleri (saygı gösterilmemesi), kanu-

nları n de i tirilmesi v.b. gibi konular üzere, tartı malar, ortak konu ma- lar sürdürülmelidir.

Haklar ve sorumluluklar

Ö retmen, ö rencilere insan hakları , özgürlükleri ve sorumlulukları hakkı nda esas kavramları aç ı klamal ı d ı r. İnsan ve çocuk hakları na dair ul- uslararası sö zle meleri içeren malzeme veya bro ü rlerin olanaklar dahi- linde ö rencilere da ı tmal ı d ı r. Bu sö zle melerden belirli bölümlerin oku- numası ndan sonra sı nı fta sürdürülecek tartı malarda, ailede, okulda, top- lulukta ve toplumda bu hakları n saygı gösterilmesi veya ihlal edilmeleri ele almalı . Bu kategoriye dair konuları n i lenmesinde ö renciler, bireysel yada grup projeleri üzerinde çalı mal ı d ı r. Tecrübelerinden hareket ede- rek, her ö renci de i ik soyk ı rı mı ya da önyargı lamalar hakkı nda sunum yapmalı d ı r. Grup projeleri çalı ması nda ö renciler, ya adı kları toplulukta çocuklara veya kadı nlara ait soyk ı rı mlarla ya da ba ka ekil soyk ı rı mlarla ilgili bilgiler toplamalı d ı rlar. Ö retmenin yardı mı yla bu bilgiler i lenmeli ve analiz edilmeli, ard ı ndan da sı nı fta önünde tanı tılmalı d ı rlar.

Kültür

İlk ba ta ö retmen, ö rencilere kültürün konseptini ve her kültüre ait esas elementleri aç ı kladıktan sonra, özel kültürler arası ndaki farklı l ı klar, kültürel farklı l ı kları etkileyen nedenler de i melere dair güncel trendler v.b. konular üzere tartı malar yürütülür. Ö renciler, gözetleme ve kültü- rün arkaik elementleri üzere bilgi toplamakla (çalı ma araçları , ayak- kabı lar, ark ı lar v.b.) ancak küresel ba lar, sosyal, bilimsel ve teknoloji de i iklikler olarak gelen yeni elementler üzerinde de etkinlikler geli ti- recekler. Toplanan veriler (bilgiler) ö retmenin yardı mı yla sistematize edilerek, sı nı fta ondan sonra da okulda tanı tılı r. Ö retmen ayrı ca, ö re- ncilere kültürel ve ekolojik farklı l ı kları n korunması ve saygı gösteril- mesinin önemini aç ı klamı olur. Bunun ard ı ndan ö renciler sürdürece- kleri tartı malar sayesinde bu farklı l ı kları olu turan, olanakla tı ran ve geli tiren etmenleri analiz ederek belirlemi olurlar.

DE ERLEND RME

De erlendirme, okuldaki çalı ma için çok önemli bir an olu turur. Bu an ayrı ca ö renciler için de, ö retmenler için de, ebeveinler içinde ve topluluk içinde çok önemlidir. De erlendirme ekli çok yanlı ve devamlı

bir biçimde olmalıdır. Yurtta eğitiminde öğrencinin ilerlemesi sadece sorma anında asla ölçülemez, bu ancak öğrencinin bütünsel olarak seferberlik süreci esnasında, sınavı, okulda ve toplulukta yaptığı etkin katılımlarıyla ölçülebilir. Yurtta eğitimini dersinden öğrencilere yapılandırma esnasında sadece (teorik) bilgilere dayanmamalıdır. Bu durumda derinlikli pratik etkinliklerde gösterilen yetenekler, çevreyle olan davranışlar, topluluktaki gözlemler, bu ders için öngörülen plan ve programda yer alan konuların açıklanması için önemli bilgi ve delillerin toplanması v.b. gibi nedenlere özen gösterilmelidir.

Öğretmenin öğrenciye dair değerlendirme suna dayalı olmalıdır:

Öğretmenin gözlemleri

Ödevler ve testler

Projeler

Öğretmenin gözlemleri, öğrencinin gruptaki çalışmalarına, başarımsız bir şekilde çalışmalarına, çocuklarının kendileri arasındaki gayri formal ilişkilerine, çocukların yetkinlerle olan ilişkilerine, çalışmaları tanımlaması kalitesine, özel etkinliklere dair ilginin ifade edilmesine, fiziki, duygusal ve zihinsel potansiyeline yönelmelidir.

Ödevler, öğrencilerin belirli bir karar almalarını gerektiren durumun oluşturulması bir ödevi, belirli görüş ve tutumlarının delillere dayalı savunulması gerektiren bir ödevi oluşturur v.b.

Testler, öğrencinin sınavı veya sınavı dışında edindiği bilgilerinin doğru olarak kaydettiği ilerlemenin belirli bir dönemde ölçülmesini sağlayan bir araçtır.

Projeler, öğrencilerin belirli bilgileri toplamakla, onları iletmekle, onları tanıtmakla v.b. görevli kılan grup ya da bireysel çalışmalardır.

Değerlendirmenin sadece tek yönlü (öğretmen - öğrenci) süreç olması gerekir, bunun aynı zamanda çok yönlü süreç olması gereklidir. Öğrencilerin, öğretmenin değerlendirmesine dair metodoloji ve içeriğiyle ilgili eleştiriler değerlendirme alanlarına sahip olmalarına özen gösterilmelidir. Okulun, topluluğun özellikle öğrencilerin iyilikleri için, okul tarafından, öğrencilerin sadece değerlendirilmeleri için değil, onların da değerlendirme yapabilmeleri için imkanlar sağlanmalıdır.